

ΑΝΤΩΝ. ΤΣΕΧΩΦ

ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ

(μετάφρ. Κ. Χ. Π.)

I

Ήτο μία νύκτα σκοτεινή τοῦ φθινοπώρου. Ὁ γέρον τραπεζίτης ἐπεριπατοῦσε ἐπάνω κάτω στοῦ γραφείου του ἀναπολῶν τὴν ἀνάμνησι τῆς συναναστροφῆς ποῦ εἶχε δώσει πρὸ δέκα πέντε ἐτῶν.

Χάρις εἰς τὸ ἐκλεκτὸν τῶν πεπαιδευμένων οἱ ὁποῖοι παρεύρισκοντο σ' αὐτὴν τὴ συναναστροφή, αἱ συζητήσεις ὑπῆρξαν ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσαι. Ἐγινε λόγος μεταξύ ἄλλων καὶ γιὰ τὴ θανατικὴ ποιητὴ. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους—μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχαν καὶ λόγιοι καὶ δημοσιογράφοι—ἐκηρύχθησαν ἐναντίοι. Εὗρισκαν, ὅτι τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιητῆς εἶχε γηράση, ὅτι ἦτο ἀνάξιο Χριστιανικῶν κρατῶν, ἀνήθικο καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀντικατασταθῇ πανταχοῦ μὲ τὰ ἰσόδια δεσμὰ.

— Δὲν συμφωνῶ μαζί σας, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Δὲν ἐδοκίμασα βέβαια οὕτε τὴν μίαν οὐτε τὴν ἄλλην ποιητὴν. Ἄλλ' ἂν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνῃ κανεὶς a priori, νομίζω ὅτι ἡ θανατικὴ ποιητὴ εἶνε ἡθικωτέρα ἀπὸ τὴν ἰσόδιον φυλάκισιν. Ἡ θανατικὴ ἐκτέλεσις φονεῖε διὰ μᾶς, τὰ ἰσόδια δεσμὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ποῖος δὲν ἴσως λοιπὸν εἶνε πλέον φιλόφρων, ἐκεῖνος, ποῦ σὲ στερεῖ ἀπὸ τὴν ὑπαρξί σου σὲ ὀλίγα δευτερόλεπτα ἢ ἐκεῖνος, ποῦ σοῦ ἀφαιρῆ ἀργὰ ἀργὰ ἐπὶ δόλοκληρη σειρὰ ἐτῶν τὴ ζωὴ;

— Καὶ οἱ δύο εἶνε ἐξ ἰσοῦ ἀνήθικοι, παρετήρησε κάποιος ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους, διότι ὁ σκοπὸς τῶν εἶνε ὁ ἴδιος: ἡ στέρησις τῆς ζωῆς. Τὸ Κράτος δὲν εἶνε Θεός. Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀφαιρῆ, τι δὲν δύναται ν' ἀποδώσῃ.

Ἐζήτησαν τὴν γνώμην ἐνὸς νομομαθοῦς, νέου περιπτοῦ εἰκοσι πέντε ἐτῶν. Ἀπήντησε:

— Ἡ θανατικὴ ποιητὴ καὶ τὰ ἰσόδια δεσμὰ εἶνε ἐξ ἰσοῦ ἀνήθικοι: ἀλλὰ ἂν μοῦ ἐπρότειναν νὰ ἐκλέξω μεταξύ τῶν δύο τούτων ποιῶν, θὰ ἐξέλεγα τὴν δευτέραν. Προτιμώτερον εἶνε νὰ ζῆ κανεὶς κατ' ὅποιονδήποτε τρόπον, παρὰ νὰ μὴ ζῆ.

Ἡ συζήτησις ἐξωήρθε. Ὁ τραπεζίτης κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν βίαιος καὶ εὐεξαπτος παρσούρητῃ ἐξαφνα, ἐκτύπησε μὲ τὴν πυγμὴ του ἐπάνω σ' ἓνα ἐπιπλο καὶ ἀποτενήμενος πρὸς τὸν νομικὸν εἶπε:

— Δὲν εἶνε ἀλήθεια. Στοιχηματίζω δύο ἑκατομμύρια ὅτι δὲν θὰ ἦσθε ἰκανὸς νὰ ἐμένετε στὴ φυλακὴ οὕτε πέντε ἔτη.

— Ἄν ὀμιλήτε σοβαρῶς, ἀπήντησεν ὁ νέος, στοιχηματίζω ὅτι θὰ μπορούσα νὰ μείνω ὄχι μόνον πέντε, ἀλλὰ δέκα πέντε ἔτη.

— Δέκα πέντε; Συμφωνότατος! ἀνεφώνησεν ὁ τραπεζίτης. Κύριοι, στοιχηματίζω δύο ἑκατομμύρια.

— Δὲν ἔχω καμμίαν ἀντίρρησην. Βάζετε δύο ἑκατομμύρια καὶ ἐγὼ βάζω τὴν ἐλευθερίαν μου.

Τὸ ἀκατανόητον αὐτὸ καὶ ἄγριο στοίχημα ἐξετελέσθη. Ὁ τραπεζίτης, ἐλαφρὸς καὶ διεφθαρμένος ἦτον ἔλος χαρὰ τότε, οὔτε τὸ ποσὸν τῶν ἑκατομμυρίων του δὲν ἐγνώριζε.

Κατὰ τὸ δεῖπνον, ἐπέφραζε τὸν νομικὸν:

— Ὑποχώρησε στὴν λογικὴν νέε, ἔλεγε, τώρα ποῦ εἶνε ἀκόμη καιρός. Γιὰ μένα τὰ δύο ἑκατομμύρια αὐτὰ εἶνε τιποτένιο πρᾶγμα, ἐν ᾧ σὺ, βίβλικονδυνεῖς νὰ χάσῃς τρία ἢ τέσσαρα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἔτη τῆς ζωῆς σου. Καὶ λέγω τρία ἢ τέσσαρα διότι δὲν θὰ ὑποφέρῃς τὴν στέρησι τῆς ἐλευθερίας περισσότερο. Μὴ λησμονῆς πρὸς τούτοις δυστυχησέμε, ὅτι ἡ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως φυλάκισις εἶνε πλέον ἀνυπόφορος ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴν. Ἡ ἰδέα ὅτι εἰς κάθε στιγμὴν ἐξαρτᾶται ἀπὸ σὲ νὰ ἐλευθερωθῆς θὰ δηλητηριάσῃ ὅλην τὴν ὑπαρξί σου, ὡς δεσμώτου. Σὲ λυποῦμαι.

— Ὁ τραπεζίτης περιπατεῖ ἐπάνω κάτω εἰς τὸ δωμάτιο καὶ ἀναπολῶν ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα, ἐρωτᾷ ἐαυτὸν:

— Τί ἐχρησίμευσεν αὐτὸ τὸ στοίχημα; Τί ὠφέλεια ὑπάρχει νὰ ἔχη χάσις ὁ νέος αὐτὸς δέκα πέντε ἔτη τῆς ζωῆς του καὶ ἐγὼ νὰ πετάξω δύο ἑκατομμύρια; Μήπως αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀποδείξῃ στοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἡ θανατικὴ ποιητὴ εἶνε χειροτέρα ἢ καλυτέρα ἀπὸ τὴν ἰσόδιον φυλάκισιν; Ὁχι, χίλιες φορές ὄχι.

Ἐκ μέρους μου τὸ στοίχημα αὐτὸ ἦτο βλακώδης πράξις χωρὶς κανὲν νόημα, ἐπιθυμία τῆς στιγμῆς ἐνὸς ἀνθρώπου, ποῦ ἔχει βρεθῆ ὅλα καὶ ἐκ μέρους του, αὐτοῦ τοῦ νέου, ἀπλῆ ἴψα χρήματος.

— Ὁ τραπεζίτης ἔπειτα ἀνεκάλεσε στὴ μνήμη του, ὅτι συνέβη μετὰ τὴ βραδυὰ ἐκεῖνη:

Ἀπεφάσιον ὅτι ὁ νομικὸς θὰ ἐκλείετο ὑπὸ αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν στοῦ σπητάκι, ποῦ ἔκειτο μέσα στοῦ κηπο τοῦ τραπεζίτου. Ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη, δὲν θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ περάσῃ τὸ κατῶφλι τῆς φυλακῆς του, νὰ βλέπῃ ἀνθρώπους, νὰ ἀκούῃ ἀνθρωπίνην φωνή, νὰ λαμβάνῃ γράμματα καὶ ἐφημερίδες. Θὰ τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ἔχη ἓνα ὄργανο μουσικόν, νὰ γράφῃ γράμματα, νὰ διαβάσῃ βιβλία, νὰ πίνῃ κρασί καὶ νὰ καπνίσῃ. Μὲ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον θὰ μπορούσε νὰ συγκοινωνῇ—σιωπηλῶς—μόνον μ' ἓνα παραθυράκι ἐπίτηδες κατασκευασμένο γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Ἄπ' αὐτὸ τὸ παράθυρο θὰ ἐλάμβανε ὅτι τοῦ ἐχρειάζετο καὶ ὅτι ἐζητοῦσε βιβλία, μουσικὴ, κρασί, εἰς ὁποῖονδήποτε ποσότητα. Τὸ συμβόλαιον ὄριζε μὲ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τὴ φυλάκισι τοῦ νομομαθοῦς, ὁ ὁποῖος ὤφειλε νὰ κρατῆται εἰς ἐντελῆ ἀπομόνωσιν καὶ νὰ μείνῃ φυλακισμένος ἐπὶ 15 ἔτη, ἀκριβῶς, ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς 14 Νοεμβρίου 1870 μέχρι τοῦ μεσημερίου τῆς 14 Νοεμβρίου 1885. Ἡ παραμικροτέρα ἀπόπειρα τοῦ δεσμώτου νὰ παραβῇ τοὺς ὅρους ἐστὼ καὶ δύο λεπτὰ πρὸ τῆς ὀρισμένης προθεσμίας, θὰ

ἀπήλασε τὴν τραπεζίτην ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ τὰ δύο ἑκατομμύρια.

Τὸ πρῶτο ἔτος τῆς φυλακῆς του, ὁ νέος ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ τὴν στενοχωρία, καθὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὰς βραχεῖας σημειώσεις του. Συμφωνίαι κλειδοκυμβάλου ἀντηχοῦσαν νύκτα καὶ μέρα στὸ σπητάκι.

Ὁ φυλακισμένος δὲν εἶχε δεχθῆ ἑὺτε κρασί ἑὺτε καπνόν.

«Τὸ κρασί, ἔγραφε, κεντᾶ τὰς ἐπιθυμίας, αἱ ὁποῖαι εἶνε οἱ πρῶτοι ἐχθροὶ κάθε δεσμώτου. Τίποτε ἐνοχλητικώτερον δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ πίνῃ κανεὶς καλὸ κρασί καὶ νὰ μὴ βλέπῃ κανένα».

Ὁ καπνὸς θὰ ἐμόλυνε τὸν ἀέρα τοῦ δωματίου.

Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ τοῦ ἔστειλαν κυρίως βιβλία μὲ ἑλαφρὰν ὑπέθεσιν, μυθιστορήματα μὲ πολύπλοκες περιπέτειες, ἔρωτικὲς ἱστορίες, φανταστικὲς διηγήσεις καὶ κωμωδίες.

Τὸ δεύτερον ἔτος ἡ μουσικὴ ἔπαυσε στὸ σπητάκι καὶ ὁ νομομαθὴς δὲν ζητοῦσε πλέον παρὰ μόνον κλασικὰ βιβλία.

Τὸ πέμπτον ἔτος πάλιν ἠκούετο μουσικὴ καὶ ὁ δεσμώτης ἐζήτησε κρασί. Οἱ φυλακῆς ποῦ τὸν ἐπέβλεπαν ἀπὸ τὰ παράθυρα ἔλεγαν ὅτι ἔλο αὐτὸ τὸ ἔτος δὲν ἔκαμε ἄλλο παρὰ νὰ τρώγῃ, νὰ πίνῃ, νὰ μὲνῃ ἐξαπλωμένος εἰς τὸ κρεβάτι του, νὰ χασμάται, νὰ μινολογῇ μὲ ὕφος θυμωμένο. Δὲν ἐδιάβαζε πλέον. Κάποτε, τὴν νύκτα ἔγραφεν ἐπὶ πολλὴν ὥρα καὶ, τὴν αὐγῇ, ἔσχιζε σὲ ἐλάχιστα κομματάκια ὅτι εἶχε γράψῃ. Πολλὲς φορές τὸν ἀκούσαν νὰ κλαίῃ.

Τὸ δεύτερον ἡμίσιον τοῦ ἔκτου ἔτους, ὁ φυλακισμένος ἀρχισε σκδαρῶς νὰ μελετᾶ τὰς ξένας γλώσσας, φιλοσοφίαν καὶ ἱστορίαν. Ἐμελέτησε μὲ τόσῃ ἀπληστίαν τὰς ἐπιστήμας αὐτάς, ὥστε ὁ τραπεζίτης μόλις ἐπρόφθανε νὰ τοῦ στέλλῃ τὰ βιβλία ποῦ ἐζητοῦσε. Σὲ τέσσαρα χρόνια ἐζήτησε σχεδὸν ἑξακοσίους τόμους.

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς ἐπιδόσεως, ὁ τραπεζίτης ἔλαβεν ἀπὸ τὸν φυλακισμένον του τὸ ἐπόμενον γράμμα:

«Στὸν ἀγαπητὸν μου δεσμοφύλακα.

Σοῦ γράφω αὐτὲς τὲς γραμμὲς εἰς ἕξ γλώσσας. Δόσε νὰ τὰς διαβάσῃς ἄνδρες εἰδικοί· καὶ ἂν δὲν εὐρίσκουν κανὲν λάθος, σὲ ἰκετεύω, πυροβόλησε μὲ τὸ περιστροφὸ σου μερικὲς φορές στὸ κῆπο διὰ νὰ ξεύρωθαι ἢ ἔργασίᾳ μου δὲν ἐπήγε χαμένη. Τὰ μεγάλα πνεύματα ὄλων τῶν αἰώνων καὶ ὄλων τῶν τόπων ὁμιλοῦν διάφορες γλώσσας, ἀλλὰ μέσα των καίει τὸ ἴδιο πῦρ. Ἄν ἤξευρες τί ὑπεράνθρωπον εὐτυχίαν δοκιμάζει ἢ ψυχὴ μου τώρα ποῦ μπορῶ νὰ τοὺς ἐνοήσω!»

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ δεσμώτου ἐξετελέσθη. Ὁ τραπεζίτης ἐπυροβόλησε δύο φορές μὲ τὸ περιστροφόν του.

Μετὰ τὸ δέκατον ἔτος, ὁ νομομαθὴς ἔμεινεν ἀκίνητος στὸ τραπέζι του καὶ μόνον ἐδιάβαζε τὸ Εὐαγγέλιον.

Ὁ τραπεζίτης ἐξεπλάγη, πῶς ἄνθρωπος ποῦ σὲ τέσσαρα χρόνια ἐτελείωσε ἑξακοσίους ξηρῶς τόμους

ἦτο δυνατό νὰ χάσῃ ἐν ὀλίκῳ ἔτος νὰ διαβάσῃ ἓνα μικρὸ εὐκολο βιβλίον. Τέλος, ἡ ἱστορία τῶν θρησκευμάτων καὶ τὰ θεολογικὰ συγγράμματα ἀντικατέστησαν τὸ Εὐαγγέλιον. Τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ὁ δεσμώτης ἐδιάβασε τρομερὰ χωρὶς καμμία ἐκλογὴ. Ἄλλοτε ἐμελετοῦσε φυσικὰς ἐπιστήμας, ἄλλοτε ἐζητοῦσε Βύρωνα ἢ Σαίξπηρο· κάποτε ὁ τραπεζίτης ἐλάμβανε καμμία σημείωσι, μὲ τὴν ὁποῖαν τοῦ ἐζητοῦσε ἐγχειρίδιον χημείας ἢ ἱατρικὸ βιβλίον, μυθιστορήματα ἢ φιλοσοφικὸν ἢ θεολογικὸν σύγγραμμα.

Κρινόμενος συμφωνῶς πρὸς ἕσα ἐδιάβαζε ἕκαστην ἐντύπωσιν ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος πλέον ἐν μέσῳ ὠκεανοῦ μεταξὺ τῶν λειψάνων ἐνὸς πλοίου ἀρπάσσεται μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του, πρῆτε ἀπὸ τὸ ἓνα σὺντριμμα, τότε ἀπὸ τὸ ἄλλο.

II

Ὁ γέρον τραπεζίτης ἐνεθυμήθη ἔλα αὐτὰ καὶ ἐσκέφθη:

— Αὔριο τὸ μεσημέρι θὰ εἶνε ἐλεύθερος. Σύμφωνα μὲ τὸ συμβόλαιόν μας, θὰ ὀφείλω νὰ τοῦ μετρήσω δύο ἑκατομμύρια. Ἄν τοῦ τὰ δώσω, εἶμαι κατεστραμμένος, ἐντελῶς.

Πρὸ δέκα πέντε ἐτῶν, δὲν ἐγνώριζεν ἑὺτε τὸ ποσὸν τῶν ἑκατομμυρίων του, καὶ τώρα δὲν τολμοῦσε νὰ σκεφθῇ ποῖον ἦτο μεγαλιώτερον τὸ δοῦναι του, ἢ τὸ λαβεῖν. Ἐνα χρηματιστικὸν παιχνίδι ριψοκίνδυνον, ἐπιχειρήσεις ἐπισηφαλεῖς καὶ μία πυρετώδης ἐνεργητικότης, ἢ ὁποῖα τὸν κατέτρωγε ἕως τὰ γηρατειὰ του, τὸν εἶχε φέρῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν καταστροφὴν. Ὁ ζῆλοπλοῦτος αὐτὸς, ὁ ὑπερήφανος, ὁ γεμάτος αὐτοπεποίθησιν, ὁ ἀτρόμητος εἶχε κατανήσῃ ἕνας μέτριος τραπεζίτης ὁ ὁποῖος φοβεῖται κάθε διακύμανσιν τῶν ἀξιών.

— Καταραμμένο στοίχημα!

Καὶ ἀνηλιτισμένος, ἔπιασε τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δύο του χέρια.

— Γιατί αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν πεθαίνει; Εἶνε σαράντα ἐτῶν. Θὰ μοῦ ἀφαιρήσῃ τὰ τελευταῖα μου πλοῦτη, θὰ νυμφεῖθῃ καὶ θὰ ἀρχίσῃ ν' ἀπολαμβάνῃ τὴν ζωὴν, νὰ παίξῃ εἰς τὸ Χρηματιστήριον· καὶ ἐγὼ σὸν ἕνας ζητιᾶνος, θὰ τὸν βλέπω μὲ ζήλεια, καὶ κάθε μέρα θ' ἀκούω τὴν ἰδίαν φράσιν ἀπὸ τὸ στόμα του: «Σοῦ ὀφείλω τὴν εὐτυχίαν μου· ἐπίτρεπέ μου νὰ σὲ βοηθήσω». Ὅχι, εἶνε πολὺ, μόνον ὁ θάνατος αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ μὲ σώσῃ ἀπὸ τὴν χρεωκοπία καὶ τὴν ἀτιμία.

Τὸ ὥρολόγι ἐκτύπησε τρεῖς. Ὁ τραπεζίτης ἠκρόσθη: στὸ σπητὶ ἐκοιμῶντο. Δὲν ἀκούσε παρὰ τὸν ψιθυρο τῶν παγωμένων δένδρων, ποῦ ἔστέναζαν μπρὸς στὰ πκράθυρα. Ὅσον μποροῦσε σιγαλωτέρα ἐπήρε ἀπὸ τὸ χρηματικὸν βιβλίον του τὸ κλειδί τῆς θύρας, ποῦ δὲν εἶχε ἀνοιχθῇ δέκα πέντε ἔτη, ἐφόρεσε τὸν μανδύα του καὶ ἐβῆκε ἀπὸ τὸ σπητὶ. Κρύο καὶ σκοτάδι στὸν κῆπο. Μία λεπτὴ βροχὴ ἔπεφτε καὶ ὁ ἄνεμος διαπεραστικὸς, ὕγρὸς περνοῦσε ἀπὸ τὸν κῆπο ὠρυόμενος καὶ σείων βίαια τὰ δένδρα.

‘Ο τραπεζίτης προσπαθούσε να ιδῆ ἔμπρός του, ἀλλὰ δὲν διέκρινεν οὔτε τὸ ἔδαφος, οὔτε τὰ λευκὰ ἀγάλματα, οὔτε τὸ σπητάκι, οὔτε τὰ δένδρα. ‘Όταν ἐπλησίασε εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐγείρετο τὸ σπητάκι, ἐκάλεσε δύο φορές τὸν φύλακα, χωρὶς νὰ λάβῃ ἀπάντησιν. ‘Όρισμένως θὰ ἐκοιμᾶτο στὸ μαγειρεῖο ἢ στὸ κελλάρι γιὰ ν’ ἀποφύγῃ τὴν κακοκαιρία.

— ‘Αν ἔχω ἄρκετὸ θάρρος γιὰ νὰ ἐκτελέσω τὸ σκοπό μου, ἐσκέφθη ὁ γέρον, αἱ ὑποψαίαι θὰ πέσουν πρὸ παντὸς ἐπάνω του.

‘Ο τραπεζίτης εὔρε τὴν κλίμακα καὶ τὴν θύρα καὶ εἰσῆλθε στὴν εἴσοδο, ἔπειτα ψαχουλευτὰ ἐπέρασε σ’ ἓνα μικρὸ διάδρομο καὶ ἀναψε ἓνα σπέρτο. Δὲν ὑπῆρχε κανεὶς. Σὲ μιὰ γωνιά ἓνα κρεβάτι χωρὶς στρώμα καὶ ἓνα τηγάνι.

‘Επάνω στὴ θύρα, ἢ ὅποια ἐκλεινε τὸ δωμάτιο τοῦ δεσμώτου, αἱ σφραγίδες ἦσαν ἀπαρξίαστοι. ‘Όταν τὸ σπέρτο ἐσβυσεν ὁ γέρον ἐκύτταξε τρέμων ἀπὸ τὸ μικρὸ παράθυρο.

Εἰς τὸ δωμάτιο, τὸ κερί ἔρριπτεν ἀσθενὲς φῶς. ‘Ο δεσμώτης ἐκάθητο ἔμπρός εἰς τὸ τραπέζι. Δὲν ἐφαίνετο παρὰ ἢ πλάτη του, ἢ κόμη του, ποῦ σκέπαζε τὸ κεφάλι του καὶ τὰ χέρια του. ‘Επάνω στὸ τραπέζι, στὰ δύο καθίσματα, στὸν τάπητα, βιβλία ἀνοικτά. Πέντε λεπτὰ πέρασαν· δὲν ἐκινήθη καθόλου. ‘Η φυλάκισις δέκα πέντε ἐτῶν τοῦ εἶχε μάθῃ νὰ μὲνῃ ἀκίνητος.

‘Ο τραπεζίτης ἐκτύπησε τὸ παράθυρο μὲ τὸ δάκτυλό του, ἀλλὰ ὁ φυλακισμένος δὲν ἀπήντησε, ἔστω καὶ μὲ μιὰ κίνησι. Τότε ὁ τραπεζίτης ἐθρυσε μὲ προσοχὴ τὰς σφραγίδας καὶ ἔβαλε τὸ κλειδί στὴ κλειδαρότρυπα.

Τὸ κλειδί καὶ ἡ θύρα ἐτριξεν. ‘Ο τραπεζίτης ἐπείρμενε ν’ ἀκούσῃ κραυγὴ τρέμου καὶ βήματα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ σιωπὴ ἐξακολουθοῦσε νὰ βρασιλεύῃ στὸ δωμάτιο, ἀπεφάσισε νὰ εἰσέλθῃ.

‘Εμπρὸς τὸ τραπέζι ἐκάθητο ἓνας ἄνθρωπος, ποῦ δὲν ὠμοίαζε μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἦταν ἓνας σκελετὸς καλυμμένος μὲ δερμ, μὲ μίαν μακρὰν κυματοειδῆ γυναικίαν κόμην καὶ μεγάλην γενειάδα· τὸ πρόσωπον ἦτο κίτρινον, κάτωχρο, αἱ παρειαὶ του κοίλαι ἢ πλάτη του μακρυὰ, στενὴ καὶ σοῦ ἔκαμε κόπο νὰ κυττάξῃ τὸ χέρι, ποῦ ὑπεδάσταζε τὸ κεφάλι, τόσο ἦταν λεπτὸ καὶ ἀδύνατο. Μὲ τὰ ψαρρά του γένεια καὶ τὸ ρυτιδωμένον πρόσωπό του, κανεὶς δὲν θὰ πίστευε δι’ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦτο σαράντα μόνον ἐτῶν.

‘Εκοιμᾶτο..... Μπρὸς στὸ σκυμμένον πρόσωπό του, ἓνα τεμάχιο χαρτιοῦ γραμμένον ὑπῆρχε.

— Πῶς κατήντησε! ἐσκέφθη ὁ τραπεζίτης. Κοιμᾶται καὶ χωρὶς ἄλλο θὰ ὄνειρεύεται τὰ ἑκατομμύρια. Δὲν ἔχω παρὰ νὰ πάρω αὐτὸν τὸν μισοπεθαμμένον, καὶ τὸν εἶξω ἐπάνω στὸ κρεβάτι καὶ νὰ τὸν πνίξω — καὶ δὲν θὰ εἶνε δύσκολον — μὲ τὸ προσκέφαλο. ‘Η πλέον λεπτομερὴς ἀνάκρισις δὲν θὰ ἀνακαλύψῃ ἔτι ἀπέθανε ἀπὸ βλαῖο θάνατο.

‘Αλλ’ ἄς διαβάσωμῃ πρῶτα τὴ γράφει.

‘Ο τραπεζίτης ἔλαβε τὸ χαρτί καὶ ἐδιάβασε τὰ ἀκόλουθα :

« Αὔριο τὸ μεσημέρι θὰ εἶμαι ἐλεύθερος καὶ θὰ ἔχω

τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικοινωνῶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ‘Αλλὰ πρὶν νὰ ἐγκαταλείψω αὐτὸ τὸ δωμάτιο καὶ νὰ ἰδῶ τὸν ἥλιο, νομίζω καθήκόν μου νὰ σᾶς πῶ μερικὰ λόγια. Εἰλικρινῶς καὶ μπρὸς στὸν Θεὸ, ὁ ὁποῖος μὲ βλέπει, σᾶς δηλώω δι’ μισῶ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ζωὴ καὶ τὴν υἰεαί καὶ ἔλα, ἔσα στὰ βιβλία σᾶς ἀποκαλεῖτε τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου. ‘Επὶ δέκα πέντε ἔτη ἐμελέτησα μὲ προσοχὴ τὴν ζωὴ τῆς γῆς· ἢ ἀλήθεια εἶνε δι’ δὲν εἶδα οὔτε τοὺς ἀνθρώπους οὔτε τὸν κόσμον, ἀλλὰ μὲς στὰ βιβλία σᾶς ἦπια ἀρωματικὸ κρυσί, ἐψάλλα τραγούδια, ἐκυνήγησα στὰ δάση τὴν ἔλαφο καὶ τὸν ἀγρόχοιρο, ἀγάπησα γυναῖκες.... ‘Αὐτὲς ὠραιότητες σὸν ὄνειρα, δημιουργημέναι ἀπὸ τὴν μαγειάν τῶν μεγάλων σᾶς ποιητῶν μ’ ἐπεσκέφθησαν καὶ μοῦ ἐψιθύρισαν φανταστικὰς διηγήσεις, μὲ τῆς ὁποῖες τὸ μυαλό μου ἐμεθύετο.

Μέσ’ στὰ βιβλία σᾶς, ἀνέδηκα εἰς τὴν κορυφὴ τοῦ ‘Ελβρὸς καὶ τοῦ Λευκοῦ ‘Όρου· ἀπὸ ἐκεῖ εἶδα, τὴ χαραυγῆ, τὸν ἥλιο ποῦ ἀνέτελλε καὶ πῶς, τὸ βράδυ, ἔχυνε τὸ φῶς του στὸν οὐρανὸν, στὸν ὠκεανὸν καὶ στὲς κορυφὰς τῶν βουνῶν· ἀπὸ ἐκεῖ, εἶδα, ὑπερίνω ἀπὸ ἐμὲ, τὲς ἀστραπὲς ποῦ ἐλαμπαν σχίζουσαι τὰ νέφη.... Εἶδα πράσινα δάση, ἀγρούς, λίμνες, ποταμοὺς, πόλεις· ἀκούσα τὸ ἄσμα τῶν σειρήνων καὶ τοὺς ἤχους τοῦ αὐλοῦ τοῦ Πανός· ἤθάνανθηκα νὰ μ’ ἐγγίξουν αἱ πτέρυγες ὠραίων διαβδλων, ποῦ ἤρχοντο νὰ μοῦ μιλήσουν γιὰ τὸ θεό.... Εἰς τὰ βιβλία σᾶς, ἐρρίφθηκα σ’ ἓνα βράθυρο χωρὶς βυθὸ, ἐθαυματούργησα, ἐφόνευσα, ἔκαυσα πόλεις, ἐκήρυξα νέες θρησκείες, κατέκτησα χῶρας....

« Τὰ βιβλία σᾶς μοῦ ἔδωσαν τὴν σοφίαν... Γνωρίζω δι’ εἶμαι πλέον ἐξυπνος ἀπὸ ἔλους σᾶς... Καὶ μισῶ τὰ βιβλία σᾶς, μισῶ ἔλα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἐπιστήμη. ‘Όλα εἶνε μηδὲν, θάνατος, φαντασία, ψεῦδος. Εἰσθε ὑπερήφανοι, ὠραιοὶ, σοφοί, ἀλλὰ ὁ θάνατος θὰ σᾶς ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἀκριβῶς ὅπως τοὺς ποντικούς ποῦ ζοῦν κάτω ἀπὸ τὰ πατώματα καὶ οἱ ἀπόγονοί σᾶς, ἢ ἱστορία σᾶς, ἢ ἀθανασία τοῦ πνεύματός σᾶς θὰ παγώσουν ἢ θὰ καοῦν μὲ τὴ γῆνιη σφαίρα. ‘Εγίνατε τρελλοὶ καὶ δὲν ἀκολουθεῖτε τὸν δρόμον, ὅπου ἔπρεπε ν’ ἀκολουθήσετε. Πέρνετε τὸ ψεῦδος γι’ ἀλήθεια καὶ τὴν ἀσχημίαν γιὰ ὠραιότητα. Θὰ σᾶς ἐξέπληττε, ἀν ὕστερα ἀπὸ οἰασθῆποιε περιστάσεις ἀνεφάνοντο ἐπάνω στῆς πορτοκαλλιῆς καὶ στῆς μηλιῆς ἀντὶ γιὰ ὀπωρικά, βάτραχοι καὶ σαῦραι, ἢ ἀν τὰ ρόδα ἀνέδιδαν τὴν ὀσμὴν τοῦ ἰδρωμένου ἀλόγου· τόσο μ’ ἐκπλήττετε, σεις ποῦ ἀνατλάξετε τὸν οὐρανὸν μὲ τὴ γῆ. Γιὰ νὰ σᾶς δεῖξω, μ’ ἓνα γεγονός, τὴ περιφρόνησι ποῦ αἰσθάνομαι γιὰ ἔλα, μὲ ἔσα ἔζητε, θὰ ἀρνηθῶ τὰ δύο ἑκατομμύρια, τὰ ὅποια ὠνειρεύομαι σὸν παράδεισον καὶ τὰ ὅποια τώρα μισῶ.

» Γιὰ νὰ στερηθῶ ἀπὸ τὰ δικαιώματα ποῦ θὰ εἶχα, θὰ βγῶ πέντε ὥρες πρὸ τῆς ὠρισμένης σιγῆς καὶ θὰ παραβῶ ἔτσι τοὺς ἄλλους τοῦ συμβολαίου.»

‘Αφ’ οὗ ἐδιάβασε ὁ τραπεζίτης τὸ φύλλον αὐτὸ τὸ ἐτοποθέτησεν ἐπάνω στὸ τραπέζι, ἐψίγησε στὸ κε-

γάλι τὸν παράξενον αὐτὸ ἄνθρωπον καὶ ἐβγήκε ἀπὸ τὸ σπητάκι, κλαίων. Ποτὲ, εὐτε ὕστερα ἀπὸ ζημίας τοῦ Χρηματιστηρίου, δὲν εἶχεν αἰσθανθῆ τέτοια περιφρόνησι γιὰ τὴν ἑαυτὸν του. Ὅταν ἐφθάσε στὸ σπητι, ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ· ἀλλὰ ἡ συγκίνησις καὶ τὰ δάκρυα δὲν τὸν ἀφῆσαν. Τὸ ἀκόλουθο πρῶτ, ἦλθαν εἰ φύλακες καὶ κάτωχοι τοῦ ἀνήγγειλαν ὅτι εἶχαν δῆ τὸ πρῶτ τὸν ἄνθρωπον τοῦ μικροῦ σπητιοῦ νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο στὸ κῆπο, νὰ διευθύνεται ἔπειτα στὴ θύρα καὶ νὰ ἐξαφανίζεται.

Ὁ τραπέζιτης εἰσῆλθε μὲ τοὺς ὑπηρετάς στὸ σπητάκι, ὅπου ἐβεβαιώθηγε γιὰ τὴ φυγὴ τοῦ δεσμώτου του.

Γιὰ νὰ μὴ ἐγείρῃ ἀνωφελεῖ σχόλια ἐπῆρε ἀπὸ τὸ τραπέζι τὸ φύλλο ποῦ περιεῖχε τὴ παραίτησι τοῦ δεσμώτου ἀπὸ τὰ ἑκατεμμύρια, καὶ ἀφ' οὗ ἐπέστρεψε στὸ σπητι, τὸ ἔκρυψε στὸ χρηματοκιβώτιόν του.

ἢς τὴν ὑπόθεσιν παραλαμβάνομεν ἐκ τῶν « Ἀθηνῶν ».

« Εἰς μακροσμένην ἀφρικανικὴν χώραν ὅπου δὲν ἐφθασεν ἀκόμη ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ζῆ ὁ Ναστραδὶν Χόντζας. Εἶνε ἀκτῆμων καὶ ὅπως λέγει ὁ ἴδιος δὲν ἔχει ἰδικὰ του οὔτε εἰς τὸ σπιτι του, οὔτε ἐπάνω του. Ζῆ εἰς βάρος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ διὰ τῆς εὐφύας του, κατορθώνει ν' ἀφοπλιζῆ τοὺς δανειστάς του καὶ ὅλους ἐκείνους, τῶν ὁποίων τὰ πράγματα κατακρατεῖ. Εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ναστραδὶν διορίζεται νέος Βοεβόδας, πρότυπον βαρβάρου καὶ ἄρπακτικῆς διοικήσεως, ἐπειδὴ δὲ καὶ οὗτος ἔχει κλίσιν εἰς τὸ νὰ οἰκειοποιῆται τὰ ξένα πράγματα, συμπίπτει νὰ διαφιλονικῆ μετὰ τοῦ Ναστραδὶν Χόντζα ἓνα ξένο χωράφι.

Οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ κλαπέντες παρὰ τοῦ Ναστραδὶν τὸν καταγγέλλουν εἰς τὸν Βοεβόδαν, ἀλλ' ὁ Ναστραδὶν ὑπόσχεται εἰς τοῦτον τὸ ξένον χωράφι καὶ ἐνῶ ὁ Βοεβόδας πρὸ μικροῦ μόλις ἦτο ἔτοιμος νὰ ἐξορίσῃ τὸν Ναστραδὶν, ἦδη ἀπειλεῖ καὶ τιμωρεῖ τοὺς ἔχθρους τοῦ Χόντζα. Ἀλλ' ὁ Ναστραδὶν δὲν βραδύνει ν' ἀποκαλύψῃ εἰς τὸν Βοεβόδαν ὅτι δὲν ἔχει τίποτε ἐξανίσταται ὁ Βοεβόδας, ἀλλ' ὁ Ναστραδὶν τὸν ἀποκαλεῖ μικρὸν ἄνθρωπον, διότι ἐνῶ ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ τόπου εἰς χεῖράς του κάθεται καὶ χάνεται εἰς μικρὰ πράγματα καὶ τοῦ δίδει συμβουλὰς πῶς νὰ κατακλέψουν μαζῆ τὴν χώραν. Ὁ Βοεβόδας δέχεται, ἀλλὰ ἦδη σκέπτεται πῶς ν' ἀπαλλαχθῆ κατόπιν τοῦ συννεόχου του καὶ συλλαμβάνει κατὰ διάνοιαν σχέδιον ἐξοντώσεως τοῦ Ναστραδὶν. Οὗτος μαντεύει τὰ διανοήματα τοῦ Βοεβόδα καὶ ἐπωφελεῖται τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν Εὐρωπαϊκὴ Δύναμις ἐπέρχεται κατὰ τῆς χώρας, νὰ καταγγείλῃ τὸν Βοεβόδαν εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς κατοχῆς ὡς ἄρπαγα, ὡς μάλιστα τοῦ ἐγγωρίου καὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὡς ληστήν.

Ὅμιλεῖ μὲ τόσῃν πειστικότητι, μὲ τόσῃν ἠθικὴν δύναμιν, ὥστε ὁ στρατηγὸς μένει ἐκπληκτος, διαδέλπει ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἓνα ἐντιμον ἄνδρα καὶ τοῦ προτείνει, ἐπειδὴ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατοῦ του θὰ προχωρήσῃ εἰς κατάκτησιν καὶ ἄλλων χωρῶν ν' ἀναλάβῃ τὴν τοπικὴν διοίκησιν. Ὁ Ναστραδὶν ἀρνεῖται, δὲν αἰσθάνεται ἐπαρκεῖς δυνάμεις νὰ δεχθῆ τὸ βάρος τόσῃς εὐθύνης, προσποιεῖται τὸν μετριόφρονα. Τοῦτο κάμνει ἰδιαίτους ἐντύπων εἰς τὸν τζενεράλ Μπαμ-Μπούμ, ὁ ὁποῖος ἐπιμόνωσ τὸν παρακαλεῖ νὰ δεχθῆ, ἐνῶ ἡ γερροντοκόρη ἀδελφῆ τοῦ στρατηγοῦ εὐρίσκουσα εἰς τὸ μελαψὸν πρόσωπον τοῦ Ναστραδὶν τὸν ἰδεῶδη δύζυγον, τὸν ἐρωτεύεται καὶ αὐτὴ πρῶτη προβαίνει εἰς πρότασιν γάμου. Οἱ γάμοι τελοῦνται πρὸς χαρὰν ὄλων καὶ παρατίθεται καὶ τὸ γαμήλιον τραπέζι. ἐνῶ ὁ στρατηγὸς φυλακίζει τὸν Βοεβόδαν καὶ ὄλους τοὺς δανειστάς τοῦ Ναστραδὶν, τοῦτου προτείνοντος ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ τοὺς κρεμάσῃ. Ἐνῶ ὅλοι ζητωκραυγάζουν ὑπὲρ τοῦ νέου πρωθυπουργοῦ, ὁ Ναστραδὶν ζητεῖ τὴν ἄδειαν νὰ ἐκφωνήσῃ λόγον, νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν στρατη-

Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ.— Παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πολλῶν κληρικῶν καὶ ἄλλων κεκλημένων ἐγένετο ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν ἐκτέλεσις ἐκκλησιαστικῶν μελῶν ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν μαθητῶν τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς διευθύνοντος τοῦ καθηγητοῦ κ. Ψάχου.

Ὁ κ. Ψάχος ὠμίλησε δι' ὀλίγων περὶ τῆς γεννήσεως καὶ διαπλάσεως τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, περαίνων δ' ἐζήτησεν ἀφ' ἐνός μὲν νὰ μὴ παρεξηγηθῆ ἡ ἐπακολουθήσασα ἐκτέλεσις τοῦ « Ἁγίου ὁ Θεός » τοῦ ὄργου Τρισαγίου τοῦ Ἐπιταφίου ὑπὸ βιολίου μετὰ διπλῆς συνηχητικῆς γραμμῆς (τὸ κοινῶς λεγόμενον *l' o v*) δι' Ἄρπαν, Βιολοντσέλλον καὶ βαθύχορδον καθ' ὅσον καὶ ἐνώπιον τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εἶχε γίνῃ ὁμοίᾳ ὑπὸ διασήμου βιολιστοῦ πρὸ τίνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως ὁ Σ. Μητροπολίτης ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς νὰ ψάλλωσιν εἰς τινα τῶν Ναῶν τῶν Ἀθηνῶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐθισθῶσιν εἰς τὸ ἀπὸ στασιδίου ψάλλειν καὶ τὸ φιλόθρησκον ποίμνιον ἀντιληφθῆ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ ἐπιβάλλον τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς.

Ὁ «Ναστραδὶν Χόντζας».— Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις θεάτρου τῆς Νεαπόλεως, ἐδόθη ἐσχάτως ἡ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον *φ ά ρ α* τοῦ κ. Γ. Βώκου,